



Πανεπιστήμιο Κύπρου

Πολυτεχνική Σχολή

Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και Μηχανικών Περιβάλλοντος

Πρόγραμμα Αρχιτεκτονικής



ΠΕΡΑ ΟΡΕΙΝΗΣ

Βασιλένα Πετκόβα

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Το χωριό βρίσκεται σε απόσταση 18 χιλιομέτρων νότια από τη Λευκωσία σε υψόμετρο 400 μέτρα από τη θάλασσα. Τα κοινοτικά όρια καταλαμβάνουν έκταση γύρω στα 21 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Είναι κτισμένο στη δεξιά όχθη του Πεδιαίου Ποταμού και σ' αυτό οφείλει και την ονομασία του.

Το χωριό αναφέρεται με την ίδια ονομασία ήδη από την αρχαιότητα ως προάστιο της αρχαίας πόλης Ταμασού επειδή βρισκόταν πέραν του Πεδιαίου Ποταμού. Στο βίο του Αγίου Ηρακλειδίου (1ος μ.Χ. αιώνας) αναφέρεται ως Πέρατον (Πέραν). Ο προσδιορισμός «Ορεινής» προέκυψε από το γεγονός ότι επί Φραγκοκρατίας και Τουρκοκρατίας το χωριό ευρισκόταν στο διαμέρισμα Ορεινής, όπως αποκαλείτο η ορεινή περιοχή της Κύπρου, για να αντιδιαστέλλεται με την πεδινή περιοχή της Μεσαορίας.

Χαρακτηριστικό φυσικό στοιχείο της περιοχής είναι τα δύο υψίπεδα στη βορειοανατολική περιοχή του χωριού με τη χαρακτηριστική τοπική ονομασία «Πάνω και Κάτω Βουνός».

Η έκταση του χωριού Πέρα ανήκε στην αρχαιότητα στην πόλη και το βασίλειο της Ταμασού και ήταν κατοικημένη από τότε..

Το χωριό συνέχισε τη ζωή του και κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1571-1878). Κατά την τουρκική απογραφή του 1572 το χωριό είχε 60 νοικοκυριά, το 1861 200. Από το 1881 ως το 1973 ο πληθυσμός παρουσίαζε συνεχή αύξηση. Το 1974 λόγω της τουρκικής εισβολής εγκαταστάθηκαν στο χωριό αρκετές οικογένειες προσφύγων που εντάχθηκαν δημιουργικά στην Κοινότητα.

Το 1984 το χωριό είχε 257 νοικοκυριά με 861 κατοίκους

Το 1992 – 278 νοικοκυριά με 940 κατοίκους

Το 2001 – 302 νοικοκυριά με 1018 κατοίκους

Σήμερα το χωριό έχει 360 νοικοκυριά με 1250 κατοίκους



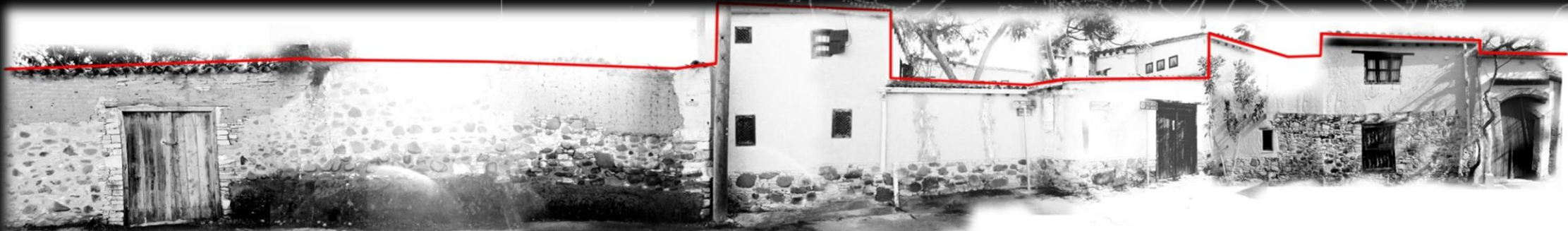
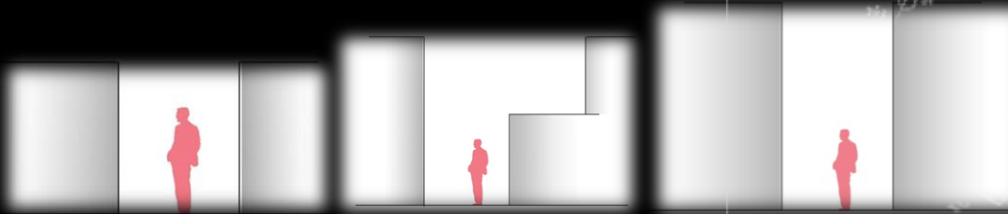
ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

Τα Πέρα Ορεινής θεωρούνται ένα από τα πιο πλούσια χωριά στην Κύπρο και αυτό αποδεικνύεται από την ποικιλία τυπολογιών των κατοικιών τους και από τα διαφορετικά επίπεδα των χώρων. Η ανάλυση των τυπολογιών που θα κάνω βασίζεται σε 2 τομείς:

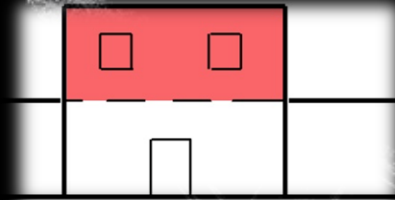
A. Ανάλυση βάση με την πρόσβαση στην κατοικία και των υπόλοιπων χώρων

B. Ανάλυση βάση με την διάταξη των χώρων γύρω από το αίθριο των κατοικιών

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΧΩΡΩΝ



ΔΙΩΡΟΦΕΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ



ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΑ

ΚΟΥΖΙΝ,ΣΑΛΟΝΙ,ΥΠΟΔΟΧΗ



Τα επίπεδα των κατοικιών προς τον δρόμο διαφέρουν βάση με την δημοσιότητα των χώρων κάθε σπιτιού. Ο πιο δημόσιος χώρος πάντα τοποθετείται δίπλα από τον δρόμο είτε αυτός είναι η αυλή του σπιτιού είτε είναι το διώροφο κτίσμα και έτσι δημιουργούνται οι εναλλαγές των επιπέδων στις όψεις του ίδιου οικοδομικού τετραγώνου. Τα διαφορετικά αυτά επίπεδα των χώρων υποδηλώνουν και την διαφορετική χρήση του κάθε ένα από αυτά έτσι ο συλλογικός χαρακτήρας των χώρων δεν διαφέρει μόνο στην την διάταξη των χώρων σε σχέση με τον δρόμο αλλά και στα διαφορετικά υψόμετρα των χώρων.

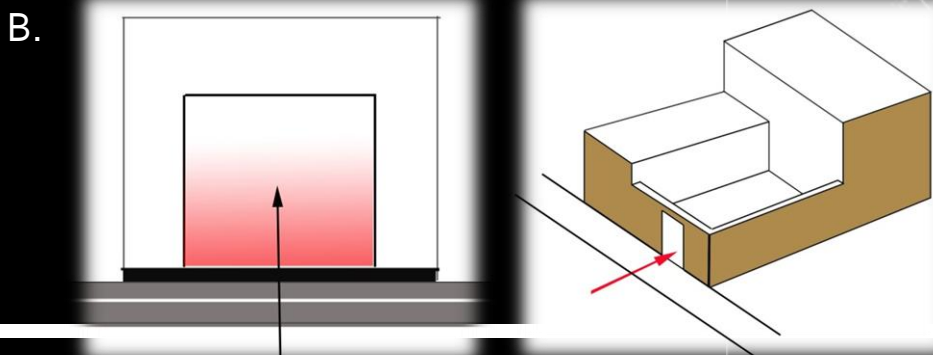
ΤΥΠΟΙ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ



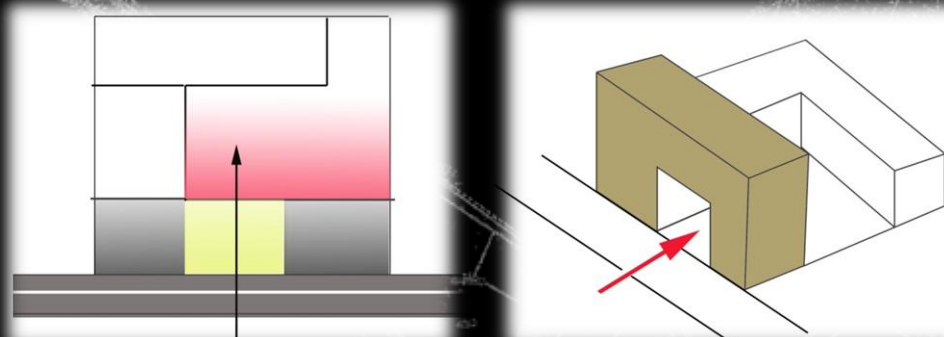
Μελέτη για την πρόσβαση των παραδοσιακών σπιτιών στο χωριό από τον δρόμο. Όπως φαίνεται και μέσα από το παράδειγμα μιας περιοχής από το χωριό υπάρχει γενικά η τάση για εσωστρέφεια τοποθετώντας τις περισσότερες αυλές εντός του οικοδομικού τετραγώνου και αφήνοντας κλειστές τις παραπάνω επιφάνειες προς τον δρόμο.

Η ιδιωτικότητα της οικίας μεταβάλλεται από τον δρόμο μέσα από τους χώρους της οικίας αλλάζοντας τον χαρακτήρα του κάθε χώρου ανάλογα



ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

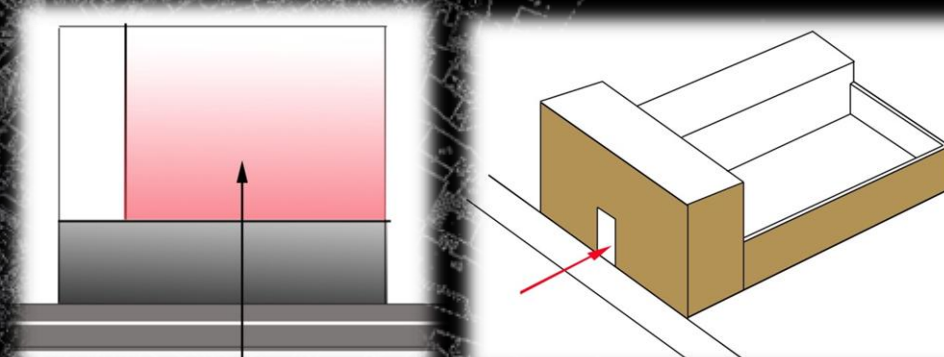
A.



Στην πρώτη περίπτωση βλέπουμε ότι η είσοδος της κατοικίας γίνεται μέσα από τον ηλιακό του σπιτιού καταλήγοντας στο εσωτερικό μέρος όπου τοποθετείται η αυλή. Αυτή η διάταξη των χώρων σε σχέση με τον δρόμο υποδηλώνει μια εσωτερικότητα της οικίας χωρίς να αποκλείει όμως την επικοινωνία μεταξύ τους αφού ο ηλιακός αποτελεί ένας ενδιαμέσος, ημιπαίθριος χώρος. Γίνεται χώρος μετάβασης μεταξύ 2 εξωτερικών χώρων μεταβάλλοντας το όριο της δημοσιότητας από τον δρόμο στην οικία.

Στη δεύτερη περίπτωση η είσοδος της κατοικίας γίνεται μέσα από περιτειχίσματα και μια ξύπορτα καταλήγοντας απευθείας στην αυλή του σπιτιού. Το είδος αυτό εισηγείται ότι η αυλή γίνεται ο πυρήνας της κατοικίας δίνοντας πρόσβαση σε όλους τους υπόλοιπους χώρους

Γ.



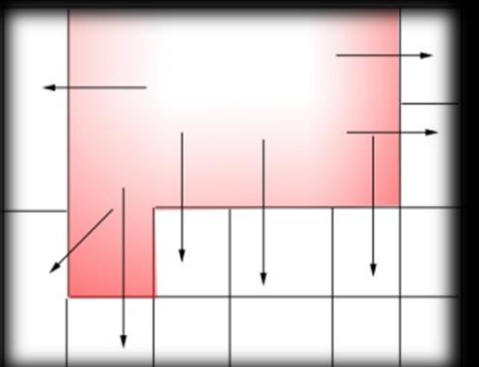
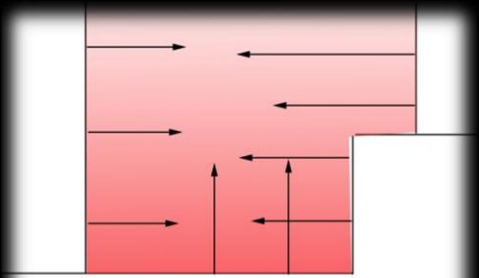
Στην τελευταία περίπτωση η είσοδος γίνεται μέσα από τον κλειστό χώρο της κατοικίας όπως γίνεται στα σύγχρονα σπίτια έχοντας την αυλή στο πίσω μέρος. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι οψεις των κτιρίων προς το δρόμο προσπαθούν να είναι όσο πιο εσωστρεφές και απρόσωπες γίνεται για να προστατέψουν την ιδιωτικότητα της οικίας. Οι κλειστοί χώροι μπορεί να είναι μονώροφοι και διώροφοι.



και ουσιαστικά λειτουργεί σαν ζώνη προστασίας της ιδιωτικότητας των χώρων εντός της οικίας. Το ψηλό περιτειχίσμα διαχωρίζει την αυλή από τον δρόμο κλείνοντας τα όρια του οικοπέδου.



ΕΙΣΟΔΟΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

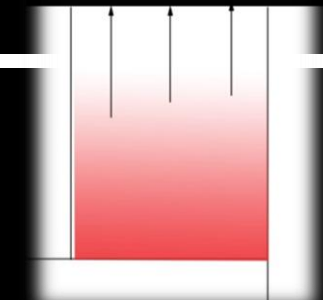
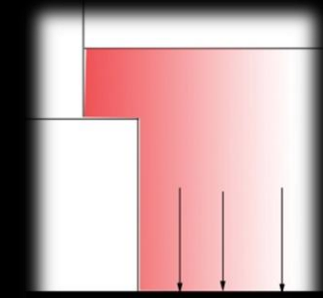


Οι επιμέρους χώροι των οικιών γίνονται προσβάσιμοι συνήθως από τον αιθριακό χώρο εάν διαθέτουν. Έτσι το αίθριο στο παραδοσιακό σπίτι αποτελεί τον πιο κεντρικό χώρο αφού όλοι οι υπόλοιποι τον περιβάλλουν και προβάλλουν. Λειτουργεί ως ένας ενδιάμεσος χώρος συνάθροισης για τους κατοίκους που επικοινωνεί με όλους τους υπόλοιπους χώρους της οικίας έστω και οπτικά. Γινόταν χώρος διαβίωσης και πολλές φορές χώρος εργασίας που στεγαζόταν με κληματαριά για τον αποτελεσματικό έλεγχο της θερμοκρασίας του χώρου. Οι διώροφοι χώροι δεν είχαν πάντα πρόσβαση από το αίθριο αλλά πολλές φορές επικοινωνούσαν με ένα ενδιάμεσο χώρο (μπαλκόνι) που έβλεπε προς σε αυτό.

ΛΗΨΕΙΣ ΑΠΟ ΑΙΘΡΙΑ ΣΠΙΤΙΩΝ

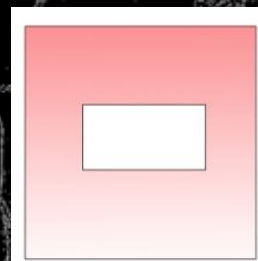
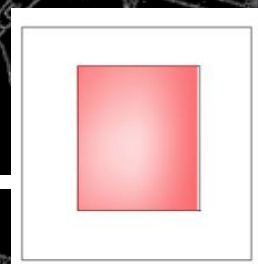


ΣΧΕΣΗ ΧΩΡΩΝ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΟΙΚΙΩΝ



Σε γειτονικά σπίτια δεν υπήρχε οποιαδήποτε επικοινωνία μεταξύ των χώρων τους εκτός από οπτική, ούτε καν μέσα από το αίθριο τους που χωριζόταν με έναν τοίχο. Έτσι όλοι χρησιμοποιούσαν τις προσβάσεις από τον δρόμο ενισχύοντας την έννοια της εσωστρεφείας του αλλά και ταυτόχρονα επιτρέποντας και κάποια επικοινωνία μεταξύ τους αφού βλέπουμε ότι τα διαχωριστικά περιτειχίσματα χρησιμοποιούνταν απλά για να ορίσουν τα διαφορετικά οικόπεδα.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΕΙΣΟΔΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ



Σε σύγκριση με της οικίες στο χωριό οι προσβάσεις των δημοσίων κτιρίων στην περιοχή γίνονται πάντα μέσα από την αυλή εάν υπάρχει αυλή στις συγκεκριμένες περιπτώσεις προβάλλει το ίδιο το κτίριο τοποθετώντας το κεντρικά ενώ στα σπίτια οι χώροι προβάλλουν το αίθριο. Ακόμη το αίθριο στα δημόσια κτίρια ορίζεται από χαμηλά κάγκελα ή τείχη εξωτερικευοντας την χρήση και κάνοντας πιο προσβάσιμο τον χώρο. Δημοσίοι χώροι που δεν διαθέτουν αυλή παρέχουν μια εξωτερική βεράντα που βλέπει τον δρόμο. Η είσοδος των κτιρίων αντλεί τον βαθμό δημοσίου χαρακτήρα που παρέχει κάθε κτίσμα.



ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΚΤΙΡΙΩΝ ΒΑΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΙΘΡΙΟ

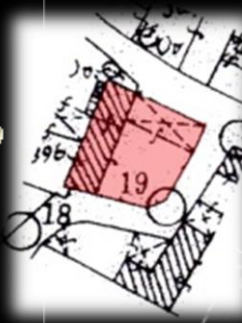
Στο χωριό δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη τυπολογική διάταξη των χώρων που χρησιμοποιείται παντού αφού είναι μεγάλος ο αριθμός των πρόσθετων κτισμάτων και επεκτάσεων των υφιστάμενων κτιρίων. Έτσι εντόπισα κάποιες από αυτές τις τυπολογίες και παρατήρησα ότι η διάταξη των χώρων εξαρτάτε σε μεγάλο βαθμό από το αίθριο. Οι χώροι περικλείουν τις περισσότερες φορές το διαθέσιμο αίθριο για την μέγιστη αξιοποίηση του ως χώρος. Εντοπίζονται κυρίως 3 κατηγορίες τυπολογιών :

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ



A. ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΩΝ

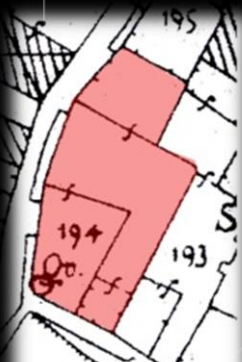
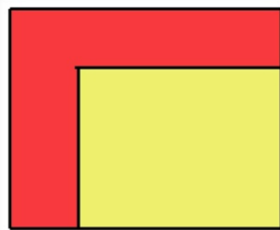
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΠΙΤΙΩΝ



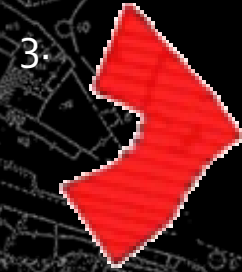
Σε αυτή την κατηγορία βλέπουμε συνήθως ένα κτίριο με όλους τους χώρους εσωτερικά και ένα ηλιακό ξεχωριστά που λειτουργεί σαν είσοδος του σπιτιού υπόλοιπο και μπορεί και το μεγαλύτερο μέρος του οικοπέδου είναι αυλή. Βλέπουμε την ξεκάθαρη λειτουργία των χώρων και του αίθριου.



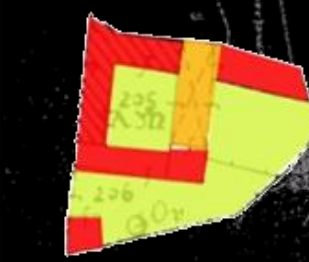
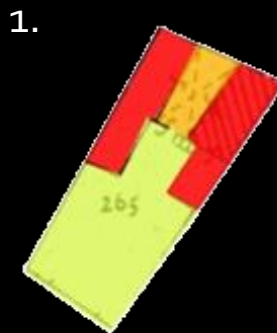
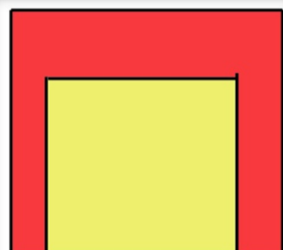
B. Γ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΩΝ



Η ανάπτυξη των χώρων γίνεται σε σχήμα Γ κυρίως περικλείοντας ένα κομμάτι ή ακόμα και ολόκληρη την αυλή στην προσπάθεια να την ιδιωτικοποιήσει και εκμεταλλευτεί στο μέγιστο. Προστίθενται πολλές φορές και άλλοι χώροι περιμετρικά της.



Γ. Π ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΧΩΡΩΝ

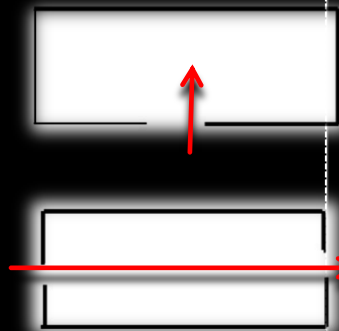
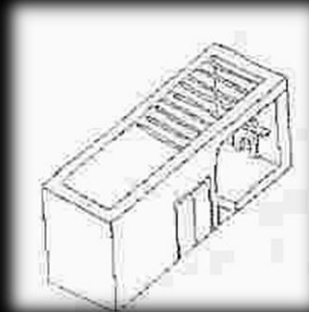


Στην περίπτωση του Π οι χώροι προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τον χώρο της αυλής περικλείοντας την και προβάλλοντας την έτσι ο χαρακτήρας του αίθριου γίνεται πιο ιδιωτικός και εσωστρέφης και δίνει παραπάνω πιθανότητες του ιδιοκτήτη για της δραστηριότητες που μπορεί να αναπτύξει

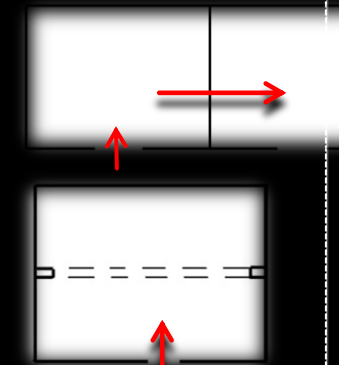
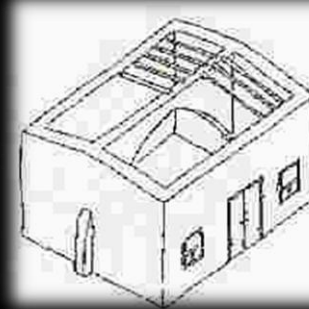
Στα δημόσια κτίρια βλέπουμε ότι η σχέση της αυλής και του κλειστού χώρου διαφέρει αφού τα κτίρια τοποθετούνται κυρίως κεντρικά του οικοπέδου. Στο τελευταίο παράδειγμα που είναι το Κοινοτικό συμβούλιο που αποτελεί το πιο καινούργιο κτίσμα στην περιοχή δεν υπάρχει καν αυλή

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΧΩΡΩΝ

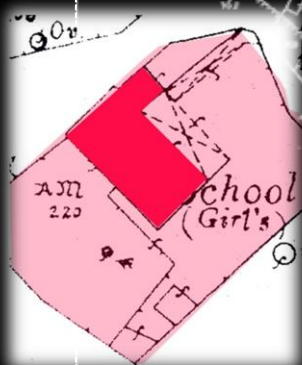
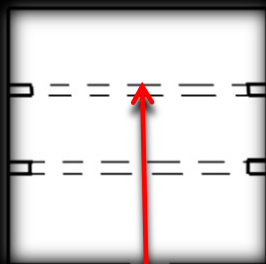
A. ΜΑΚΡΥΝΑΡΙ (Στενομέτωπο και Πλατυμέτωπο)



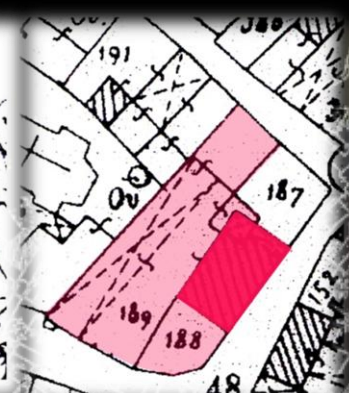
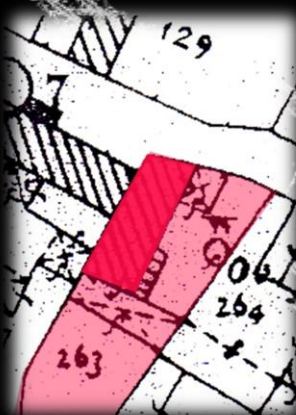
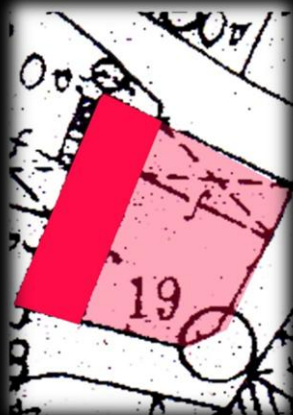
B. ΔΙΧΩΡΟ



Γ. ΤΡΙΧΩΡΟ



ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΗ



Στα Πέρα Ορεινής συναντούμε και τα τρία είδη χώρων στα παραδοσιακά σπίτια όπως είναι το μακρυνάρι (στενομέτωπο και πλατυμέτωπο) το οποίο αποτελεί ένα μακρόστενο ορθογώνιο κτίσμα που φιλοξενούσε στο ένα της μισό την οικογένεια σε ένα υπερυψωμένο πάτωμα και στο άλλο τα ζώα που κατείχαν για προστασία από τους κλέφτες. Στέγαση γίνεται μέσω μια επικλινής στέγη.

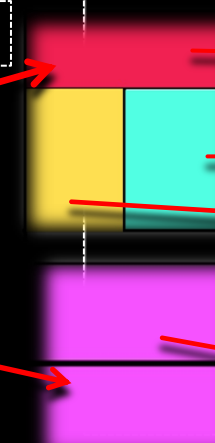


Το δίχωρο σπίτι συνήθως υπήρχε σε 2 εκδοχές: ένας ενιαίος χώρος που χωρίζεται από μια οξυκόρυφη καμάρα στην μέση του χώρου είτε από 2 χώρους ενωμένους μέσω μιας πόρτας. Συνήθως τέτοιοι χώροι χρησιμοποιούνται είτε σαν χώροι υποδοχής είτε σαν χώροι ιδιαίτερης χρήσης (κουζίνα, καθιστικό).



Υπάρχουν και οι τρίχωροι χώροι που αναδεικνύουν τα πλούτη μιας οικογένειας και αποτελούν ένα ενιαίο χώρο χωρισμένο από 2 καμάρες. Τέτοιοι χώροι συνήθως χρησιμοποιούνται στα πιο δημόσια κτίρια του χωριού όπως βλέπουμε στο πολιτιστικό κέντρο και τα παλιά σχολεία.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ



Υπνοδωμάτιο (μακρυνάρι)

Χώρος υποδοχής-Σαλόνι
Κουζίνα

Δίχωρο

Χώρος εργασίας
Ελαιόμυλος- Δίχωρος

